

Kertomus Raision Pappilanmäen eli Tyynelän viikinki-
kautisen polttokenttäkalmiston kaivauksesta 28.8. -
13.9. 1945.

[Kertomukseen liittyy 7 karttaa
ja 4 valokuvalevyä - 14171-74
sekä päänumerolla 11533 luettel-
lut löydöt).

Kun oli ilmennyt, että ainakin osa Raision Pappilanmäen
eli Tyynelän (rovasti Soinin antama nimitys määlelle) kalmisto-
alueesta oli vaarassa tuhoutua raivaustöissä (kts. Luhon ker-
tomusta Raision Pappilanmäen kalmistoalueen tarkastuksesta 22.5.
45 Esihist. os:n top.ark:ssa), määräsi Muinaistieteellinen toi-
mikunta allekirjoittaneen jatkamaan siellä tämän v. 1939 aloit-
tamia ja sodan keskeyttämiä kaivaustöitä (vrt. Luhon kaivaus-
kertomusta v:lta 1939 Esihist. os:n top.ark:ssa). Tämän tehtä-
vän suoritin ajalla 28. 8. - 13. 9. 45, jolloin apulaisenani oli
fil.maist. B. Granberg omalla kustannuksellaan. - Kaivaustöiden
rahoitukseen osallistui Turun Historiallinen Museo.

Tällä kerralla tutkittiin määrärahojen niukkuuden takia
vain 92 m:n laajuinen alue eli vajaa kolmannes siitä, mikä oli
si ensitilassa mahdollisuuksien mukaan tutkittava. Nyt tutkittu
alue paalutettiin siten, että se liittyy saumattomasti vuonna
1939 tutkittuun (vrt. kartta 1), tarkoituksella helpottaa kum-
mankin kaivausalueen karttojen yhdistämistä vastaisissa tutkimus-
töissä sekä saada selville jatkuvatko v. 1939 keksityt niitti-
rivit ja mihin suuntaan.

Humuskerroksen vahvuus vaihteli 5-10 cm, puuttuen linjalta
XI suurin piirtein kauttaaltaan ja kokonaan; täältä oli näet

turvekerros luotu pois ja tehty polku, joka johti huvilalta liiteriin ja liiterin länsipäähän. Vahvinta humuskerros oli yleensä kaivausalueen länsiosissa.

Kiveys oli enimmäkseen harvahkoa ja yksikertaista (vrt. karttoja 2-5). Kivien koko vaihteli nyrkinkokoisista suuren puoleisiin maakiviin; suurimmat näkyivät jo maanpinnalla.

Kulttuurikerros oli väriltään tummaa, tuhkan harmaata tai harmahtavan ruskeata, paikka paikoin aivan mustaa ja hiilisirua sisältävä (vrt. karttoja 2-5). Laimeinta väri oli ruuduissa XIII:2 - XIV:2 sekä XII:1 - XVI:1 alkaen taas voimistua ruudussa XVII:1. Kulttuurikerroksen vahvuus vaihteli muutamasta senttimetristä 40 cm:iin ollen paksuinta alueen itäreunalla ja varsinkin huvilarakennuksen nurkkauksen vaiheilla, ruuduissa XI:5-7 ja XII - XIII:6-7. Ruudussa XII:1 ja ruudun XIII:1 itäreunalla, pienellä alueella, sitä esiintyi vain pälvittäin; muualta ruudusta XIII:1 se puuttui kokonaan.

Rikkonaista ja myllättyä kulttuurikerros oli ruuduissa XI:1 (kärsinyt ilmeisesti liiterin rakennustöistä; vrt. kartta 4 ja 1), XV:1 - XVI:1 (omenapuiden istuttamisen takia; vrt. kartta 5), XII:5 (räjäytetty kiviä?), XI:5 (tiilen ja muurilaastin kappaleita aina kulttuurikerroksen pohjaan asti) sekä ruuduissa XI:6-7 (samaten; kulttuurikerros kärsinyt aikoinaan huvilan perustusta laskettaessa). Myös ruudussa XIII:6 oli tiilenkappaleita ja muurilaastia, vaikuttaen siltä kuin siihen olisi ajettu täyte-
maata.

Löytökalusto muodostui seuraavanlaiseksi:

1. Varsinaiset kaivauslöydöt: tasavartisia solkia 2 kpl., joista toinen (11533:157) kuuluu lähinnä ryhmään 2 (FM 1938)

sekä toinen (11533:286) ryhmään 7 (FM 1938); hevosenkenkä-
solkia 2, joista toinen (11533:153) ellipsimäisnuppinen ja
toinen (11533:266; vain kappale) ns. suppilonnuppinen; pyöreitä
kupurasolkia 1 (reunapala 11533:292); riipuskoruja 2 (11533:98,
102), molemmat samanlaisia ja Länsi-Suomessa yleistä tyyppiä:
pyöreitä, keskusta reiällinen; rammerenkaan kappaleita 1 (11533:
213); kaatterit? kulkusia 1; pronssiesineiden ja -helojen kappaleita
sekä sulanutta pronssia; pronssi- ja lasihelmiä; pronssiketjun
kappaleita, joista yksi (11533:341) kankiketjun nivel;
pronssikierukkaa; - punnuksia 1 (11533:125); keihäänkärjen kappaleita
2 (11533:155, 340); nuolenkärkiä 1 (11533:326); rautaesineiden
kappaleita ja kuonaa; niittejä ja niitin kappaleita 365;
piitä 2 palaa; keramiikkaa 577 palaa, joukossa murujakin (aaltoviiva-
ja nuorakoristeisia); savitiivistettä 1 pala; yksi luuesineen
kappale (11533:405) ja poltettua luuta n. 550 gr.

Poltettua luuta esiintyi enimmäkseen vain pesäkkeittäin ja
runsaiten kohdissa, missä oli eniten kiviä - kivien välissä ja
allakin; harvemmin hajallaan (vrt. karttoja 2-4). Alueen etelä-
reunalta, linjalta XI-XVII:1 luu puuttui käytännöllisesti katsoen
kokonaan (kartta 5); tämä linja oli muutenkin löytököyhä.

Muut löydöt, esineet, näiden katkelmat ja osat olivat sitä-
vastoin hajallaan kivien välissä, kupeilla ja osin allakin,
joskin harvoin. Mitään esineryhmittelyä ei saattanut havaita.
Niitä esiintyi läpi koko kulttuurikerroksen, pinnalta aina koske-
mattoman maan pintaan asti. Kaikissa niissä voi huomata tulen
jälkiä; osa on muodottomaksi palanut tai sulanut, osa kuumuudesta
vääntyneitä; osa todennäköisesti tahallaan rikottuja. Jotkut
niistä ovat melkoisen hyvinkin säilyneitä ja osassa niittejä on
vielä puutakin kiinni. - Löytöjen esiintymiseen nähden vrt. kart-

toja 2 - 5.

Ruuduissa XII:6-3 niittit näyttävät muodostavan samantapaisia rivejä kuin linjalla XII vuonna 1939 tutkitulla alueella. Niittirivit jatkuvat siis nyt tutkitulla alueella saman suuntaisina kuin aikaisemminkin. Linjalle XIII näyttää kehittyvän uusi niittirivi. Mitä nämä niittirivit merkitsevät, siitä on saatavissa luotettava selvitys vasta sitten, kun koko kalmistoalue on tutkittu. Saattaa olla, että paikalla on poltettu useampia veneitä, jotka aikoinaan ovat sijainneet toisiinsa nähden määrätynlaisessa järjestyksessä. - kts. karttoja 2 - 5.

Saviastianpalat olivat enimmäkseen hajallaan kivien välissä, kupeilla ja joskus allakin, muodostamatta erikoisempia ryhmiä. Ruuturivissä 1 keramiikkaa oli vain jokunen pala, siitä pohjoiseen päin runsaammin (vrt. karttoja 2-5).

2. Maut löydöt (11533:431-446): hevosenkenkäsolkia 1 (suurikokoisen soljen puolikas 11533:440); pyöreitä kupurasolkia 2, joista toinen, 11533:443 tyyppiä D (melko hyvässä kunnossa) ja toinen 11533:442 tyyppiä E (vain puolikas); pronssihelan kappaleita 1; punnuksia 2 (11533:441); keihäänkärkiä 1 (11533:444), lähinnä Petersenin G-tyyppiä sekä 2 keihäänkärjen kappaletta (11533:436) ja yksi miekan? kärkiosa (11533:431); kuolaimia yksi (11533:445), suurauta kaksiosainen, karkea ja jyrkävä tekoinen; suitsiheloja 12½ kpl., kaikissa vielä nahkaa kiinni, samaten kuin kuolainten remkaissa olevissa ohjaitten kiinnittimissä; rautaa 7 palaa; niittejä ja sellaisten kappaleita 15; pitkiä rautanauvoja 15; keramiikkaa 3 murua ja 3 luunsirua.

Nämä esineet on löydetty siltä alueelta, minkä rovasti Soini sai v. 1939 luvalla raivata puutarhamaaksi (kts. kartta 1). Vaikuttaa siltä kuin täällä olisi ruumishautoja. Ensiksikin kuolaimissa ja suitsiheloissa oli vielä nahkaa, jota tuskin olisi voinut säilyä, jos ne olisivat olleet tulessa t.s. poltettu. Toiseksi esineissä ei näy mitään palomerkkejä. Kolmanneksi löytöalue on jo hyvin alavaa rinnettä, melkein samassa tasossa Pappilanmäen eli Tyynelän ja Rukoushuoneenmäen välisen pellon kanssa. Vuonna 1939 löysi rovastin poika Osmo Soini juuri tältä pellolta, kaivausalueen (v. 1939) ruudusta V:3 n. 15 m koilliseen keritsimet, jotka nekin voivat olla esihistorialliselta ajalta peräisin (11157:6) ja joissa niin ikään ei näy tulessa olon merkkejä. Mahdollista on, että juuri tällä pellolla ovat Raision Pappilanmäen kalmisto~~ta~~ nuoremmat haudat, siis 1000-1100-luvulta. Täytyyhän niiden jossain olla, sillä ei ole mitään syytä olettaa asutuksen katkenneen paikkakunnalla n. v. 1000 j.Kr. Samaan ruumishautakalustoon ja yleensä nuorempaan hautauspaikkaan viittaa sekin, että Raision kirkko ei ole siitä kuin kivenheiton matkan päässä ja, että koko kalmistoalue kuuluu seurakunnalle. Aina-kin kuolaimet suitsiheloineen viittaavat, kuten jo mainittu, ruumishautaukseen.

Lopuksi mainittakoon vielä, että rovasti Soini aikoo keväällä 1946 laajentaa liiterirakennustaan etelään päin ja raivata uutta perunamaata kartalle 6 merkittyyh kahden kallion väliseen notkelmaan, jotenka paikalla olisi välttämättä tutkit-

tava vielä vähintään 100 m:n laajuinen alue. Viimeksi mainitulla paikalla suoritettut pistokokeet eivät antaneet mitään löytöjä, mutta osoittivat kuitenkin, että siellä on melkoisen vahva, tuhkanharmaa kulttuurikerros, jotenka se on kokonaisuudessaan tutkittava ennen perunamaaksi raivaamista. Mainitun 100 m:n lisäksi olisi mahdollisuuksien mukaan tutkittava vielä n. 150 m, koska alueella olevat, maanpinnan yläpuolelle kohoavat kalmistokivet haittaavat rovestin liikkumista huvilansa ympäristössä, ja hän mielellään raivauttaisi ne pois.

Helsingissä toukokuun 3 päivänä 1946.

Fil.maist. V. Luho.

Kertomus Raision Pappilanmäen eli Tyymelän
 arkeologisen polttokeuhkakaivoston kaivauksesta
 28.8. - 13.9. 1945.

(Kertomukseen liittyy 7 karttaa ja 4 valokuva ^{parja - 14171-24 -} sekä päänumerolla 11533 luotellut löydöt).

Kun oli ilmennyt, että ainakin osa Raision Pappilanmäen
 eli Tyymelän (rovasti soimin antama nimitys mäelle) kaivostoalueesta
 oli vaarassa tuhoutua raivauksissa (ks. Lukon kertomusta Raision
 Pappilanmäen kaivostoalueen tarkastuksesta 22.5.45 Eihist. os: n Top. ark: ssa),
 määräsi Munaistieteellinen Toimikunta allekirjoittaneen jatkamaan siellä
 tämän v. 1939 aloittamia ja sodan keskeyttämiä kaivauksia (vrt. Lukon
 kaivauksikertomusta v: lle 1939 Eihist. os: n Top. ark: ssa). Tämän tehtävän
 suoritin ajalla 28.8. - 13.9. 45, jolloin apulaiseni oli fil. maast.
 B. Granberg omalla kustannuksellaan. - Kaivauksien rahoitukseen
 osallistui Turun Historiallinen Museo.

*

Tällä kertalla tutkittiin määrärahojen riittävyyden takia
 vain 92 m²: n laajuinen alue eli vajaa kolmannes siitä, mitä
 olisi ensitilassa mahdollisuuksien mukaan tutkittava. Nyt tut-
 kittu alue paahutettiin siten, että se liittyy saumattomasti
 vuonna 1939 tutkittuun (vrt. kartta 1), tarkoitukseksi helpottaa kum-
 mankin kaivausalueen karttojen yhdistämistä vastaisissa tutkimustöis-
 sä sekä saada selville jätettävät v. 1939 kehityt mittipiirit ja

mihin suuntaan.

Humuskerroksen paksuus vaihteli 5-10 cm, pumppua lin-
jalla XI suurin pirstein kauhallaan ja kokonaan. Täältä oli näet
turvekeros kootu pois ja tehty polku, joka johti huvilalta tuleriin
ja tulerin lämpäisiin. Vakvinta humuskerros oli yleensä kaivausalueen
länsiosissa.

Kiveys oli enimmäkseen harvakkoa ja yksikertaista (vrt. kart-
toja 2-5). Kivien koko vaihteli nyrkin kokoisista suuren puoleisiin
(maakiviin), suurimmat näkyivät jo maanpinnalla.

Kulttuurikerros oli väriltään tummaa, tuhkan harmaata tai
harmahkavan ruskeata, paikoin paitoin aivan mustaa ja hihiä sisältäviä
(vrt. karttoja 2-5). Laiminta jersi oli puiduissa XIII:2 - XIV:2
sekä XII:1 - XVI:1 atkaen taas voimistua puiduissa XVII:1. - Kulttuuri-
kerroksen paksuus vaihteli muutamasta senttimetristä 40 cm:iin
ollon paksuinta alueen itäpuolella ja parin kymmeniä huviita paken paksuun
murkekauksen vaihuilla, puiduissa XI:5-7 ja XII - XIII:6-7. Puidussa
XII:1 ja puidun XIII:1 itäpuolella, pienellä alueella, sitä esiintyi vain pät-
viltäin; ^(muutamalla) ja puidusta XIII:1 se pumppi kokonaan.

Ruukonasta ja myhättyä kulttuurikerros oli puiduissa XI:1 (kär-
sinyt ilmaisesti tulerin pakenmuotoista, vrt. kartta 4 ja 1), XV:1 - XVI:1
(omenapuiden istutusten lähtä, vrt. kartta 5), XII:5 (räjähdetty kiviä?),
XI:5 (tulen ja muuritaastin kappaleita aivan kulttuurikerroksen pohjaan
asti) sekä puiduissa XI:6 - XI:7 ja XII:7 (samaten, kulttuurikerros kär-
sinyt aikovinaan huvilan perustusta laskeltaessa). Myös puidussa XIII:6
oli tulenkappaleita ja muuritaastia, vaihuillaen alla kiviin järkeä
olisi ajettu täytemästä.

Löytökaluisto muodostui seuraavanlaisiksi:

1. Varvinaiset kaivauslöydöt: tasavertisiä solkia 2 kpl., joista
toinen (11533:157) kuuluu lähinnä ryhmään 2 (FM1938) sekä toinen

(11533:286) ryhmään 7 (FH1938); hevosenkanta solkia 2, joista toinen (11533:153) elliisimäis nuppinen ja toinen (11533:266, vain kappale) ns. suppilo nuppinen; pyöreitä kupura solkia 1 (reunapala 11533:292); riipuskoruja 2 (11533:98, 102), molemmat samanlaisia ja länsi-suomessa yleisiä tyyppiä: pyöreitä, keskusta peitätäinen; rautapenkkaan kappaleita 1 (11533:213); kaatteri? kullussa 1; pronssi-esineiden ja helojen kappaleita sekä sulannutta pronssia; pronssi- ja lasiketjuja; pronssiketjun kappaleita, joista yksi (11533:341) kankiketjun rivet; pronssikirukkaa; punnuksia 1 (11533:125); keihään kärjen kappaleita 2 (11533:155, 340); nuolenkärkiä 1 (11533:326); rautaesineiden kappaleita ja kuonaa; niillejä ja puitin kappaleita 365; piitä 2 palaa; keraamikkua 577 palaa, joukossa murujaloin (aaltorivä- ja nura koristeisia); sevitäviristeltä 1 pala; yksi luuesineen kappale (11533:405) ja pollettua luuta n. 550 gr.

Pollettua luuta esiintyi enimmäkseen vain pesäkkeilläain ja runsaiten kohdissa, missä oli eniten luuta - kivien väliä ja allekivi, harvemmin hajallaan (vrt. karttija 2-4). Alueen eteläpuolella, linjalla XI-XVII:1 luu puittiin käytännöllisesti kaivon kolonaa (kartta 5); tämä linja oli muutenkin löytökohta.

Niitit löydöt, esineet, näiden kalteumat ja osat olivat riittävästi hajallaan kivien välissä, kupeilla ja oven allekivi, joskin harvoin. Mitään esine ryhmittelyjä ei saattanut havaita.

Niitä esiintyi läpi koko kulluun kerroksen, junaalle ainoa koskemattoman maan pinta on asti. Kaikissa niissä voi huomata tuloujallia; osa on muodottomaksi palanut tai sulanut, osa kuumuudesta vääntyneitä; osa todennäköisesti tahalleen rikottuja. Jotkut niistä ovat melkosen hyvin säilyneitä ja osassa niillejä on vielä puitalan kiinni. - Löytöjen esiintymiseen nähden vrt. karttija 2-5.

Ruudussa XII: 6-3 mitit näyttävät muodostavan samantapaisia rivejä kuin linjalla XII vuonna 1939 tutkitulla alueella. Niitä riviä jatkavat siis nyt tutkitulla alueella saman suunnan kuin aikaisempiinkin. Linjalla XIII näyttää kehittyvän uusi mitti rivi. Mitä nämä mitit merkitsevät, siitä on saatavissa luotettava selvitys vasta siten, kun koko kaivusalue on tutkittu. Saattaa olla, että paikalle on pollettu useampia veneitä, jotka aikoinaan ovat sijainneet toisiinsa nähden määrätyn laisessa järjestyksessä. - kts. karttoja 2-5.

Saviastian palat olivat erimäkeisiä hajallaan kivien välissä, kupailla ja joskus allakkin, muodostaen erikokoisia ryhmiä. Ruutu seivissä 1 kera (mitteen oli vain joku osa pala, siitä jatkettiin vain runsaimmin (vrt. karttoja 2-5).

2. Muut löydöt (11533: 431-446): hevosenkunta solkia 1 (muurikokoinen soljen puolikas 11533: 440); pyöreitä kupura solkia 2, joista toinen 11533: 443 tyyppiä D (melko hyvässä kunnossa) ja toinen 11533: 442 tyyppiä E (vain puolikas); pronssihelan kappaleita 1; punnukkia 2 (11533: 441); keihäänkärkiä 1 (11533: 444), lähinnä Petersenin G-tyyppisiä 2 keihäänkärjen kappaleella (11533: 436) ja yksi mielen? kärkiosa (11533: 431); kuolaimia yksi (11533: 445), suurauta kaksiosainen, kärkeä ja jyrkä telonien; mititkeloja 12 1/2 kpl., kaikissa vielä nahkaa kiinni, samaten kuin kuolainten penkassa olevissa ohjaitteiden kiinnittämistä; rauta 7 palaa, mittejä ja sellaisten kappaleita 15; pilttiä rauta nauloja 15; kera mitteen 3 murua ja 3 kum sirua.

Nämä evineet löydetyllä siltä alueella, mitkä porotti Saimi sai v. 1939 luvalla raivata puutarha maaksi (kts. kulle 1).

Vaikeuttaa sitä kuin täällä olisi ruumiskautoja. Erikoisiin luolaimissa ja suitskeloissa oli vielä nahkia, jota tuskin olisi voinut säilyä, jos ne olisivat olleet tulossa t.s. poltetu. Toiseksi esineissä ei näy mitään palomerkkejä. Kolmanneksi löyöalue on jo hyvin alavaa rinnettä, melkein samassa tasossa Pappilanmäen eli Tyyneän ja Rukoushuoneen mäen välisen pellon kanssa. Vuonna 1939 löysi rovasti poika Osmo Jorini juuri täällä pellolla, kaivausalueen (v. 1939) ruudusta V:3 (n. 15 m) koitseen keritimet, jotka nelin voivat olla esihistoriallisella ajalla peräisin (III 57: 6) ja joissa niin itään ei näy tulleita oloja merkkejä. Mahdollista on, että juuri täällä pellolla on Raimon Pappilanmäen kalmistoa nuoremmat haudat, siis 1000-1100 luokalle. Täytyykin niiden jossain olla, sillä ei ole mitään syytä olettaa asutuksen katkenneen paikaltaan n. v. 1000 j. kr. Jamaan ruumiskautta kalmistoon ja yleensä nuorempaan hautauspaikkaan viittaa sekin, että Raimon kirkko ei ole siitä kuin kivenheiton matkan päässä ja, että koko kalmistoalue kuuluu seurakunnalle. Ainakin luolaimet suitskeloineen viittaavat, kuten jo mainittiin, ruumiskautta.

*

Lopuksi mainittakoon vielä, että rovasti Jorini aikoo keuhkoihin 1946 laajentaa liiteripalokkustaan etelään päin ja raivata siitä peruna maata kartalle 6 merkityssä kahden hallion väliseen notkelmaan, jotenka paikalla olisi välttämättä tultava vielä vähintään 100 m²:n laajuinen alue. Viimeksi mainitulla paikalla suoritetut pistokokeet eivät antaneet mitään löyöjä, mutta osoittivat kuitenkin, että siellä on melkosen rahua, tuhlerkerma kulttuurikerros, jotenka se on hollonainuudessaan tultava ennen peruna maaksi raivaamista. Mainitun 100 m²:n lisäksi olisi mahdollis-

seuraksiin mukaan tulliillava vielä n. 150 m², koska alueella
olevat, maan pinnan yläpuolelle kohoavat kalmitolivet kaittaavat
rovasti liikkumista kivilausta ympäristössä, ja hän mielellään
raivaattaisi ne pois.

Helsingissä Toukokuun 3 p:nä 1946

Fil. maast. V. Luho

FINSKA STATEN

20

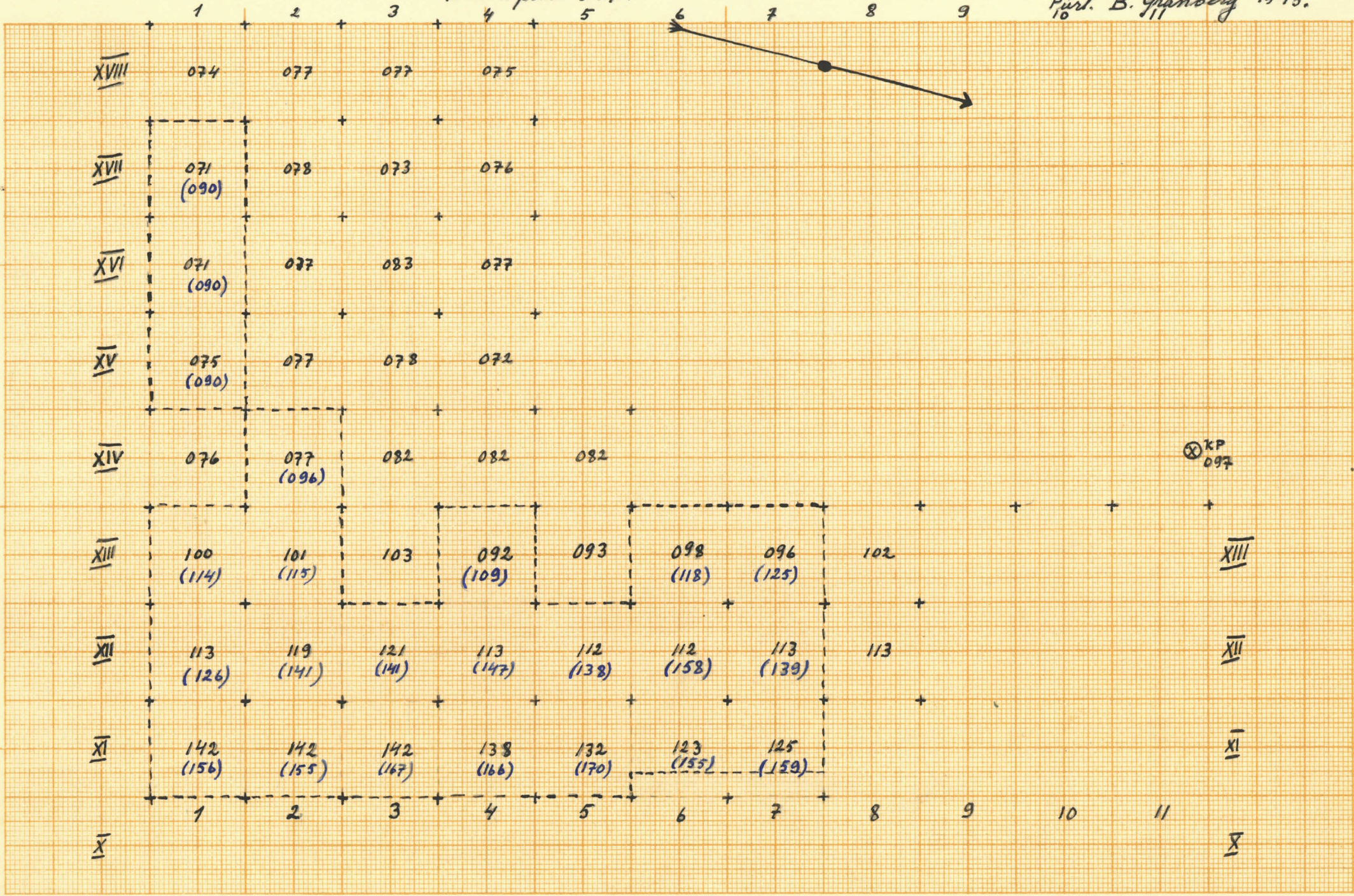
Vaakituskartta.

kiintopiste 097.

Raisio, Pappilanmäki Kartta 7.
1:100
Pöytä. B. Granberg 1945.

A 4 210x297 mm

TH. WULFF, No 106

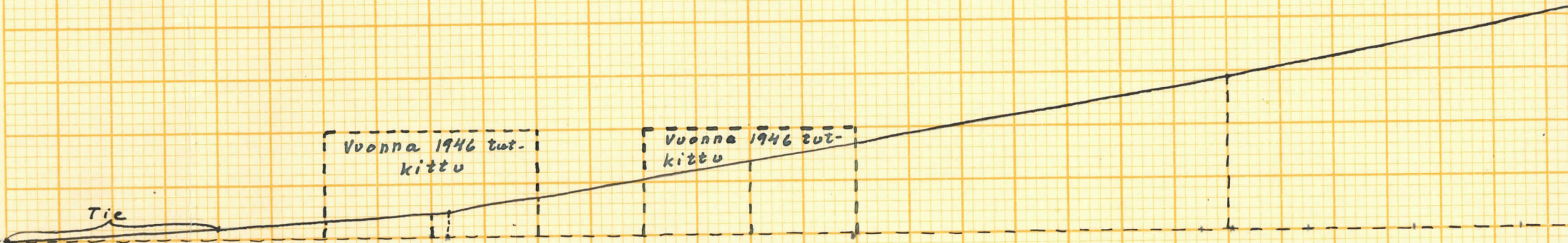

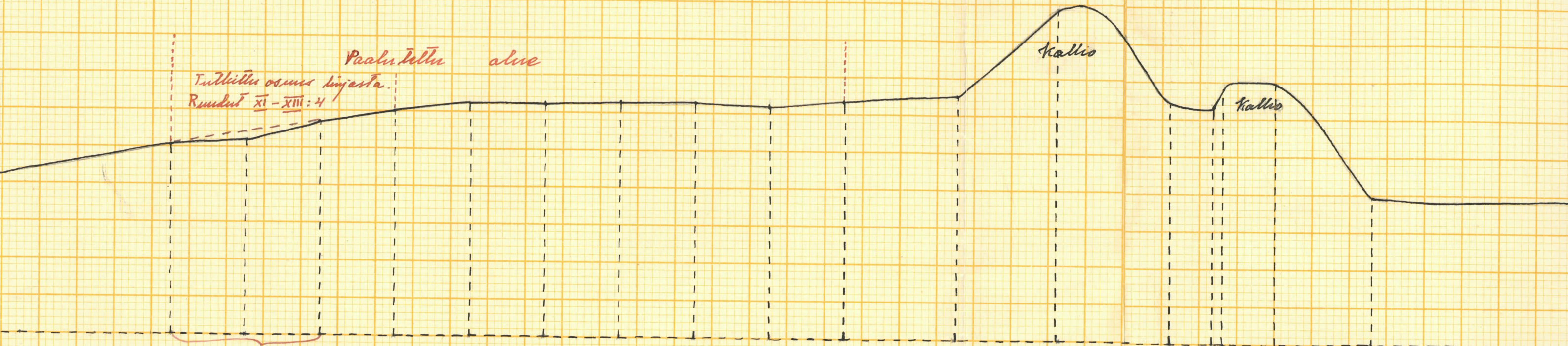
Peltoa
A

Tie

Vuonna 1946 tut-
kittu

Vuonna 1946 tut-
kittu

Tutkittu osuus linjasta.
Ruumat XI - XIII: 4

Paalu tettu alue

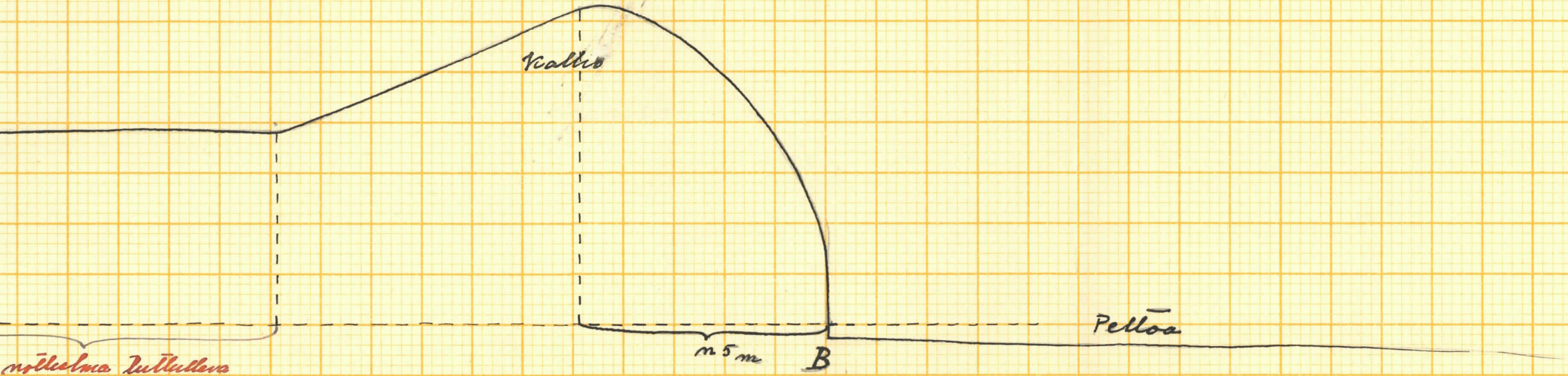
Kallio

Kallio

Turvekerossa luotu pois
pollusa varten.

m. 4 m

Tämä mallelma
v. 1946.

niittelmä tulutus
v. 1946

Peltola

n 5 m

B

Kallio

Raisio, Pappilannmäki eli Tyynelä.

Pinta profiili.

Vaakimut ja piistänyt v. 1945 v. duho.

Pituus 1:100. - korkeus 1:50

